

2014/11
listopad

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

POUTNÍK

Obsah čísla 11/2014

<u>Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: Nejen vzpomínky...</u>	<u>1</u>
<u> Blahopřání</u>	<u>2</u>
<u>Dr. Karel Hašpl: O životě a smrti</u>	<u>3</u>
<u>RNDr. Milan Lustig: Data, která jsou mementem</u>	<u>8</u>
<u>Prof. PhDr. Ing. Miloš Dokulil, DrSc.:</u> <u> Křesťanství v perspektivě</u> <u> 1700-letého výročí milánského „ediktu“</u>	<u>10</u>
<u>PhDr. Radovan Lovčí: O mých vzpomínkách na starý režim,</u> <u> o unitářské historii i 25. výročí Sametu,</u> <u> trochu subjektivně...</u>	<u>13</u>
<u>Pavel Havlíček Poutník: Duch místa, a správná tramvaj</u>	<u>20</u>
<u>Pavel Havlíček Poutník: Heleďte se!</u>	

Foto na titulní straně - Podzimní krajina: P. Sedlák

Foto Slunečnice: P. Sedlák

Foto Atomový dóm: staženo z Wikipedie

NEJEN VZPOMÍNKY...

Listopad je už takový „vzpomínkový měsíc“. To proto, že jaksi „programově“ v listopadu, přestože stejně stále v jakékoliv roční době, vzpomínáme na svoje zesnulé. A skoro každý v určitém věku (a někdo již i ve věku dětském) má někoho nejdražšího tam za prahem tohoto života, za hranicí našeho dohledna, ve Velkém neznámu...

V listopadu také více vzpomínáme na to, jaké to bylo před Listopadem 89. Toto číslo poutníka mělo být původně, dle plánu, zaměřeno hlavně na naše příběhy „předlistopadové“ či přímo listopadové z r. 1989. Br. Dr. Radovan Lovčí nás povzbuzoval, abychom nezapomínali a psali, aby se neztratilo, nezapadlo, co jsme prožili a sám šel příkladem. Žel, z tohoto úmyslu zůstal v našem čísle jen jeho článek, neboť naši Obec zasáhly dvě velké, smutné a náhlé ztráty – úmrtí dlouholetého člena BOU, duchovního badatele a propagátora zdravého životního stylu **br. MILOŠE KOPŘIVY**. Zemřel 12.října ve věku 84 let po krátkém pobytu v nemocnici a rozloučili jsme se s ním v sobotu 18. října. Všichni jsme br. Kopřivu znali jako výrazného člověka, osobnost, která se plně věnovala duchovnímu bádání a kterou nenechávaly nejdůležitější otázky lidského života lhostejným.

Za několik dnů po úmrtí br. Kopřivy nás zasáhla zpráva o náhlém úmrtí **ses. ZDEŇKY ŠPÍRKOVÉ**, vždy milé, skromné a ke všem vstřícně laskavé unitářky, o níž jsme sice věděli, že se léčí na srdíčko, ale netušili jsme, že nemoc je tak závažná, že jednoho rána se do našeho světa již neprobudí... Její rodina a naše Obec se s ní rozloučila v pátek 24. října.

Nezávisle na těchto smutných událostech nám br. Dr. Radovan Lovčí poslal předčasné vánoční dárek – vlastně dar – v podobě dosud nikde nepublikované přednášky Dr. Karla Hašpla ze 2. listopadu 1954 – tedy text vlastně výroční a k tomu skvostný. S velkými díky uveřejňujeme, neboť, když se ohlédneme zpět v pádícím čase a opět v duchu vidíme úsměv a slyšíme slova našich drahých, tzv. zesnulých, jsme přesvědčeni, že život tvoří velikou, posvátnou Jednotu, v níž vše má svůj smysl a řád, původ a důvod

a nic se neztrácí a po cestičce lásky je možno se s našimi drahými sejít.

Pod tímto zorným úhlem Věčnosti můžeme číst stránky tohoto čísla Poutníka

Jarmila Plotěná

*****

BLAHOPŘÁNÍ

všem členům i přátelům Brněnské obce unitářů, kteří se narodili v listopadu

VŠE NEJLEPŠÍ!

- 4.11. Lydie Schmiedková
- 16.11. Jiří Čada
- 18.11. Ing. Libor Mikš
- 22.11. Dagmar Nejezchlebová
- 27.11. Jana Křížová
- 30.11. Ing. Jaroslav Grossmann

*****

O ŽIVOTĚ A SMRTI

Mysl všech lidí se často obrací k otázce posmrtného života a každý se snaží najít pro sebe uspokojivou odpověď. V našich rozpravách jsme se těmito otázkami zabývali dosti podrobně, ale je to předmět tak obsáhlý, že bychom se jím mohli obírat bez přestání po několik let. Čím hlouběji pronikáme do tajemství bytí, tím více se nám odhalují tajemství života a přibližujeme se k nejedné odpovědi na otázku, co je život a co je smrt.

Hned na začátku chceme zdůraznit, že své názory o tomto předmětu nikomu nevnučujeme a předkládáme je více jen k vlastnímu posouzení. Snad mnohý si bude moci svůj dosavadní názor upevnit nebo poopravit a nebo aspoň najde podnět k dalšímu přemýšlení o předmětu, který dříve nebo později každého myslícího člověka musí zajímat.

Jsme si vědomi, že správná otázka, co je smrt a co je po smrti, může vyplynout teprve z důkladného poznání o tom, co je život. Zatím však zůstáváme stát v obdivu nad projevy života, ale nemůžeme s konečnou platností říci, co život je a musíme se proto spokojit jen s domněnkami. Z toho vyplývá, že také o smrti a o životě posmrtném můžeme mít jen domněnky, a nic víc. Přece však tyto domněnky chceme stavět a opírat o takové poznání, které je pravdivé, abychom se neobírali domněnkami, které by odporovaly poznání vědeckému a nebyly v soulase s nejuplnějším názorem filosofickým a náboženským.

Připomeňme si nejdříve, k jakým závěrům jsme již svého času dospěli v otázce života. Co je život v nejširším slova smyslu?

Vyjádit v krátké definici, co je život, je jistě velmi nesnadné. A přece se o to stále a stále pokoušíme. Obsáhnout a vystihnout projevy, kterým říkáme život a které najdeme na všech místech nejen této Země, ale i v nejvyšších oblastech vzdušného prostoru, ba i na jiných planetách, je úkol nesnadný. Ale přece bychom

snad jen mohli říci, že život je projev určitého stupně vývoje hmoty a sil, které hmotu ve vývoji organizují. Na určitém stupni dosahuje kombinace nejrůznějších prvků takové struktury, že je tím umožněn projev, jaký nelze postihnout ve strukturách nižších. Na nižších stupních organizace hmotného vývoje najdeme například krystaly. Ale to není ještě život. Teprve bílkovinná buňka představuje tak vyspělou hmotnou základnu, že se stává základnou pro živou látku protoplasmu a otevírá možnosti nejrůznějších forem životního projevu.

Život se vyskytuje vždy jen v nějaké vyšší formě a mimo tuto hmotnou strukturu nelze o životě mluvit. Formy života jsou tak různorodé, že nemáme ani představu o množství těchto hmotných útvarů. Jsou projevy života, které se zatím vymykají postřehu i nejdokonalejších optických přístrojů a o jejich existenci víme jen z účinků jejich života. A protože hmotné formy jsou nejen viditelné, ale i neviditelné, je zcela možné, že mohou existovat velejmné a vysoce organizované hmotné formy, které unikají zatím všem přístrojům, kterými můžeme je vyzorovat a které se nám ohlašují jen zvláštnostmi projevů, které řadíme do skupiny nadpřirozeného dění. Z toho je zřejmé, že rozpětí života je tak ohromné a jeho formy nesčetné, takže nelze stanovit zatím hranice těchto životních projevů. Můžeme říci, že do určité míry je oživen celý Vesmír a že život je něco trvalého a nezníitelného tak, jako trvalá a nezníitelná je hmotná základna, která je nositelkou životních projevů.

Z toho by plynulo, že život je do určité míry něčím, co nelze měřit na léta, nýbrž, co se váže na existenci celého tohoto Vesmíru. Tím by bylo řečeno, že smrt není koncem života, nýbrž životním projevem, na který se musíme dívat ze zcela jiného hlediska. Snad by bylo dobré zamyslet se přímo nad otázkou smrti.

Řekl bych, že smrt je určitým projevem, životním projevem právě tak nutným, jako je narození a to projevem, který má svůj význam v něčem naprosto jiném, než se obvykle domníváme. Většina lidí si myslí, že smrt je koncem života. To je však omyl. Kdyby úsilí vývoje, které jsme ve hmotě poznali a které trvá miliony a mi-

liony let, mělo ústít ve smrti, jaký by byl význam takového vývoje? Právě proto, že vývoj existuje a nikdo nemůže tuto skutečnost vyvrátit, nemůžeme jinak, než hledat vývojový cíl, který nemůže být ukončován smrtí, nýbrž smrt může být jen určitou nutností v dosahování takových dalších cílů.

Posmrtný život považuji za naprosto jistý a skutečný. Všechno dění a zejména vývoj sám pokračování života naznačuje a jej napovídá. Bylo by největším přírodním omylem, kdyby odvěké úsilí vytvořit lidskou osobnost mělo končit na hřbitově nebo v krematoriu. Proto mám za to, že smrt je něčím podobným jako zakuklení housenky, prožitím určitého spánku, přičemž dosavadní fyzická forma se musí nutně rozpadnout, abychom přešli ve formu jinou, v níž bychom mohli pokračovat ve svém dalším a dalším vývoji fyzickým i duchovním.

Mám také za to, že dnešní náš život není ani prvním ani posledním životem, jaký žijeme a že vedle formy lidského života existují další a vyšší formy zatím nám neznámé, kteřé však představují ona vyšší stádia vývoje živé hmoty a duševna.

Je nám známo, že víra v tak zvané znovuvtělování čili reinkarnaci, patří k nejrozšířenější víře v posmrtný život na světě a že je to také víra nejstarší. Co podporuje tuto víru a jaké jsou opodstatnělé důvody k jejímu rozšíření, hloubce a velikosti?

Snad se to bude zdát někomu neuvěřitelné, ale je nescítná řada prazvláštních zjevů a událostí v životě jednotlivců, které si nedovedeme nijak jinak vyložit, než předpokladem dřívější životní existence. Některé uvedeme. Dříve však chci poukázat i na důkazy, kterých si obvykle málo všímáme, ale které jednou mohou tvořit širokou základnu výzkumu tohoto oboru. Jsou to sny. Všimněme si jedné zajímavosti: ač sny jsou spletité, zdánlivě nesmyslné, přece mají jednu pravdivou skutečnost, totiž veškerá stavby snů je vytvořena jen z toho, o čem máme nějakou zkušenost. Nikdy se nám nemůže zdát například, že se procházíme v krajině Venuše nebo Marsu a abychom tam shlédli květeny nebo útvary, jaké tam sku-

tečně jsou. Ale, zdá-li se nám, že jsme na Venuši nebo na Marsu, prožíváme tam jen to, o čem máme přímou nebo nepřímou zkušenost z pobytu na Zemi. A nyní. Sníme často, že se znovu a znovu vracíme v určitá místa a ta místa jsou nám známá a máme přítom i zcela určité fyzické pocity. Je to jen nesmyslnost snu a nebo záblesk zkušenosti, která se pevně váže k naší bytosti, která však je ponořena do hlubin našeho podvědomí a jen ve snu se takto prozrazuje? Literatura, která se zabývá otázkami reinkarnace, podává nesčetné příklady takových snů, které nakonec potvrdily pravdivost. V Paříži žila žena jménem Raynaud. Pracovala jako ošetřovatelka u doktora Durville. Vyprávěla, že se jí často zdá, že chodí do jistého domu, který dovedla do podrobností popsat. Svým zjevem prozrazovala, že je jižním typem. Také se ve Francii necítila doma. Jednou byl lékař zavolán ke své pacientce do Janova v Itálii. Nemohl hned odejet a poslal proto ošetřovatelku napřed. Když tato přijela do Janova, zmocnil se jí najednou prazvláštní pocit a počala tvrdit, že město zná, ač tam předtím nikdy nebyla. V okolí pacientky se počali o tento zvláštní pocit ošetřovatelky zajímat. Když tato vyprávěla o domu, který zná, vyslovil starosta města domněnku, že o takovém domu ví a že je vzdálen několik kilometrů od Janova. Najali proto auto a šli se na dům podívat. Když ošetřovatelka dům spatřila, řekla, že je jí sice tento dům zcela známý, ale není to ten, v němž bydlela. A ukázala, že cesta k tomuto domu vede do hor a je asi 3 kilometry vzdálen. Bezpečně vedla autořidiče, až konečně přijeli k bílé budově asi 200 let staré a ošetřovatelka s jásotem a radostí, jaká se dostavuje u všech, kteří se vracejí domů, prohlásila, že to je dům, v němž žila. A pojednou se jí počalo vybavovat, že sedávala na verandě a že byla velmi nemocná a že jí bylo vždy chladno. Pátmáním v kronikách bylo zjištěno, že před 120 lety žila tam skutečně vdova po zámožném státním úředníku a že trpěla dlouholetou chorobou, vysedávala na verandě a konečně zemřela. Otázka: je to jen náhoda a nebo skutečnost a nebo důkaz o předešlé existenci.

Téměř každý, kdo cestoval světem, prožil nejednou prazvláštní zážitek, kde se zdálo, že místa, která poprvé navštívil, byla mu již známá. Jsou lidé, kteří s naprostou jistotou dovedou se orientovat

v takových místech a také si všimají i změn, které se za určitou dobu v místě staly. Tak popisuje jeden profesor, který přijel poprvé do Londýna, že se bezpečně vyzná v Londýně bez průvodce a aniž by bylo zapotřebí jen jednou se zeptat na správný směr. Zajímavá událost se mu přihodila v britském museu, kde si prohlížel archeologické sbírky. Zcela určitě se pamatoval na oddělení, kde byly egyptské vykopávky, ale toto oddělení bylo značně změněno, než jak on je znal. Zeptal se proto kustoda a ten mu sděloval, že toto oddělení je již velmi dlouho pozměněno a že úprava se stala, když on byl ještě chlapcem a jeho otec kustodem. Profesor si byl však jist, že v museu mnohokrát sám byl a do podrobností popisoval, jak původní oddělení vypadalo. To nynějšího kustoda zajímalo tak, že vyhledal popis dřívějšího uspořádání a to se naprosto shodovalo s líčením profesora. Profesor byl Francouz. Říkal o sobě, že žádnému jazyku se nenaučil tak snadno jako angličtině a že se mu zdálo, jakoby jen nacvičoval známou řeč, kterou po nějaký čas nemluvil, ale kterou znal.

Často se setkáme s lidmi, kteří jeví prazvláštní zájem o určitá místa i určité kultury a sami i celým zjevem prozrazují zcela jiný typ než místní. Znal jsem jistého českého budhistu, který také na počátku naší činnosti nám přednášel o moudrosti buddhismu. Byli jsme všichni unešeni nejen jeho znalostmi, ale i celkovým tělesným vzezřením. V každém případě se mohl vydávat za Inda, protože se nijak od běžných Indů nelišil. Jeho zájem o Indii a původní buddhismus byl jedinečný. Jak sám říkal, kultura západní a náboženství křesťanské zdálo se mu od dětství vzdálené. Opět je tu otázka, zda všechno toto je jen náhodné a nebo, zda to je důkaz reinkarnace.

Před léty jsem se seznámil v Jičíně s mladíkem, který tam pracoval jako agronom v JZD. Bohužel o otázky zemědělství nejevil zvláštní zájem, za to mi však svěřil, že umí psát několika systémy indických jazyků, že píše persky, turecky, arabsky a že mu nedá naprosto žádnou práci, aby se za dva měsíce nenaučil kterémukoliv jazyku Malé Asie nebo Arabie. Poslal jsem ho do Orientálního ústavu a tam, jak mi sám vyprávěl, podivovali se nad jeho

dovednostmi a schopnostmi. Všem těmto jazykům a nářečím se naučil sám a říkal, že to pro něho není nic, než lehounké opakování. Neměl žádné zvláštní předběžné vzdělání, jen čtyři měšťanky a roční hospodářskou školu. Kde se tyto znalosti a záliby v něm vza-ly? Nikdo v jeho okolí o něco podobného neměl nejmenší zájem. Myslím, že není možno lépe tento zjev vyložit, než domněnkou, že tu z podvědomí prokmitají znalosti z dřívější existence a života, který byl prožíván ve zcela jiných místech a podmínkách.

Mohli bychom zajisté pokračovat ve výčtu dalších a dalších i mnohem zajímavějších případů. Konečně bylo o tom napsáno mnoho knih a existuje četná literatura, kterou vydávala zejména Společnost pro psychické bádání. Je však zapotřebí, abychom tuto rozpravu dnes ukončili, a řekli si, k jakému závěru nám uka-zuje.

Myslím, že ten závěr je jasný. Život se nám jeví jako nekoneč-ný proud, který probíhá nejrůznější krajinou. Tento proud je možno rozdělit na nesčetné úseky. A každý tento úsek je možno označit počátkem a koncem. Ale to pranic nemění na pokračujícím toku. Když se narodíme do tohoto života, máme za to, že tu nastal nový počátek životního proudu a zatím je to jen počátek jednoho z úse-ků tohoto proudu a tam, kde smrt shasne plamen našeho života a my se domníváme, že nastal naprostý konec, nevíme, že jsme do-šli ke konci životního úseku, po kterém následuje řada dalších. Kdo ví, kolikrát jsme již dýchali vzduch této Země a kolikrát jsme procházeli životem lidským v nejrůznějších formách. Mám za to, že vývoj sleduje vytvoření jedinečných bytostí. K tomu je zapotřebí mnoho a mnoho jednotlivých životních úseků, které však musí tvo-řit celek, aby měly vývojový význam a cenu. Proto věřím naprosto pevně, že tento náš život není prvním ani posledním a že mnohý a mnohá, s nimiž se dnes stýkáme, nejsou bytosti neznámé, s nimiž bychom nebyli již dříve sdíleli radosti nebo i strasti pozemského ži-vota. A proto myslím, že bychom měli na život nazírat z hlediska širšího a měli si vážit každé příležitosti, která nám umožňuje vyšší vývoj a měli bychom také vážit každý svůj krok. Neboť žádná sto-pa není ztracená a každá má význam pro naše další bytí.

Poznámka: Zachován původní pravopis článku

DATA, KTERÁ JSOU MEMENTEM

Jde o 6. a 9. srpna 1945, kdy byly svrženy atomové bomby na japonská města Hirošima a Nagasaki, tedy zhruba před 69 roky.

Bylo to vlastně v poslední fázi druhé světové války, kdy Spojené státy americké shodily tyto dvě atomové bomby na zmíněná japonská města. Ptejme se, proč asi tak učinily?

Totíž i po zhruba šesti měsících intenzivního strategického bombardování 67 japonských měst odmítala japonská vláda přijmout ultimátum předložené Postupimskou deklarací. Podle nařízení prezidenta Harryho Trumana svrhlo americké armádní letectvo v pondělí ráno 6. srpna 1945 na město Hirošima atomovou pumu Little Boy. O tři dny později svrhlo pumu nazvanou Fat Man na Nagasaki. Tyto dvě pumy jsou jedinými jadernými zbraněmi, které kdy byly použity ve válce.

V důsledku těchto válečných zákroků zemřelo do 4 měsíců dle

velmi hrubých odhadů v Hirošimě cca 150 000 lidí a v Nagasaki cca 70 000 lidí, z toho téměř polovina hned první den. Zdravotnické oddělení Hirošimy odhaduje, že lidé, kteří zemřeli v první den, v 60% zemřeli na ozáření nebo uhořeli v plamenech, ve 30% zahynuli pod padajícími troskami a v 10% z ostatních příčin.

Názory na tento čin se různí: Jedni říkají, že to byl krutý čin, nespravedlivý k nevinným obětem, druzí, že to sice bylo obětování cca čtvrt milionu

životů nevinných a mnoho dalších zdravotně postižených, ale v případě pokračování Japonska ve válce by o život přišlo mnoho milionů nevinných obětí.

Na obrázku je Atomový dóm v Hirošimě. Je to jediná budova, která odolala výbuchu. Postavil ji český architekt Jan Letzel skoro před sto lety v roce 1915, tedy 30 let před tímto výbuchem.

Zdroj: IT

Miloš Dokulil

KŘESŤANSTVÍ V PERSPEKTIVĚ

1700-letého výročí milánského „ediktu“

O čem tato knížka je?

Především obrací naopak navykou směrovku, běžně prezentující křesťanství nejdříve jakoby živé učení Ježíšovo, promítnuté posléze jako vize Krista pro „konec časů“. Samozřejmě, že tu nejdříve historicky byl život konkrétního Ježíše, který ale tragicky skončil ukřižováním. Ta následná – jak říkáme – „křesťanská“ víra okamžitě nezačala triumfálně formulovaným prohlášením známým z J 3:16, nýbrž byla nejdříve pochopitelně zakřiknutá tou truchlivou vizí Golgoty. Kupodivu teprve přes řeckou verzi slibných prorockých židovských textů našli blíže neznámí Ježíšovi stoupenci víru, že zrovna Ježíš byl opravdu již „Mesiáš“, jemuž bylo dáno zvítězit nad smrtí. Z pouhého přívlastku „christos“ se potom rychle stalo vlastní jméno „Christos“. Právě tuto, již novou víru v Krista Ježíše začal s překvapujícím úspěchem šířit příští „křesťanský apoštol“ Pavel. A protože tehdy brzy očekávaný příchod Kristův nastával, zhruba 40 let po Ježíšově smrti začala vznikat první evangelia, jako „dobrá zvěst“ před očekávaným božím Královstvím. Nejdříve mezi „kristovci“ byl v jejich víře jen Bůh-Otec a jeho Syn jako garant spásy. Evangelia ještě nic neříkají o „Duchu svatém“. A předkládaný text nabízí různé konfrontace s biblickým textem či

s vlastní vírou, také s doložením problematičnosti toho svědectví, které kontroverzně evangelia obsahují.

Pročpak asi byla napsána tato knížka?

Mám výchozí věroučné kořeny v katolicismu. Na Karlově univerzitě mě zneklidnily přednášky J. B. Kozáka, který sám, ač z rodiny českobratrského faráře, přestal vyznávat „Apostolicum“ (jako víru v Boží Trojici). Před ním již T. G. Masaryk, v mnohém citlivějších poměrech, byl jako třicetiletý svou vírou prokazatelně rovněž mimo toto dogma; jeho „božnost“ zůstala celoživotně „unitářskou“. Nemá smysl teď rozvádět, za jakých okolností jsem byl nejméně dvakrát v nezáviděníhodné situaci s nevábnou vyhlídkou, že možná nedožiji večera (koncem dubna 1945 a v únoru 1948). Je asi rovněž nadbytečné s odstupem let teď konstatovat, že ještě jako gymnazista jsem třeba odmítal Darwinovu teorii evoluce. Byl jsem ovšem během druhé poloviny 20. století svědkem již tolika neuvěřitelných objevů a jedinečných vynálezů, že kromě nevíry v jakákoliv dogmata mě málem až zahltila potřeba být nanejvýš pokorným před zázrakem života a jeho jedinečných projevů. V té krizi důvěry v občanské a kulturní hodnoty jsem také pocítil touhu znovu se podívat na míru oprávněnosti či důvěryhodnosti toho poselství, které před málem dvěma tisíciletími přineslo tak opojně křesťanství. Nepolemizuji; jen – možná někdy s rozpaky – konstatuji.

Proč kniha vychází „vlastním nákladem“

Řada expertů či potenciálních oponentů nakonec měla rozpaky, aby knize dala „zelenou“; i když ani v jednom případě kupodivu nezazněla žádná konkrétní výtka na adresu autora, že by se snad v něčem textově či věcně mýlil. (I když určitě byl v přesahu vůči úzce pojaté a pouze na textový výklad zaměřené odbornosti; včetně nepřehlédnutelného zřetele k politickému podhoubí tzv. milánského „ediktu“ z roku 313, předcházejícího statutu křesťanství jako státní církve ve Východořímské říši z roku 380.) Nemělo zřejmě smysl déle očekávat, že biblisté si zadají tím, že by požehnali textu, který otevřeností některých otázek sliboval spíše možné problémy s některými církevními institucemi než jejich chválu... U potenciálně problematických námětů bývá běžné, že lidé „z branže“

je nechávají raději do ztracena svou nevšímavostí „vyhnít“. (Je pak jen řečnickou otázkou, komu a čemu ta zvláštní hra „na slepou bábu“ slouží. A pročpak asi se tak děje? I když chápu, že Písma jsou deklarována jako Bohem vnuknutá. Čím ale je to doloženo? Snad ne údajným, byť sugestivním reportérstvím, které se nekonalo, nebo těmi vzájemnými věcnými nesrovnalostmi, které tyto „v dobré víře“ prezentované kreace nabízejí? Přitom nic transcendentního nelze korektně ani tvrdit, ani vyvracet. O metaforách nebo „templetonské“ medializaci víry nemluví.) Autorovi se díky tomuto výchozímu počínu a s ním spojeným nedobrovolným brzdám v mezičase málem souběžně zrodily již další dva podpurné texty; takže... nastoupil do obdobné role jako třeba před stoletím Art. Drews (už roku 1909; v jehož zákrytu ovšem není!) a nastavuje teď také svůj krk (ale už ne srdce či hlavu!)... Neměla by být ta víra – už tou činnou solidárností s utrpením – především zodpovědně imanentní?

Prof. PhDr. Ing. Miloš Dokulil, DrSc.

Začal monograficky působit nejdřív vydáním čtvera skript z logiky. Když byl po srpnových událostech roku 1968 vyhozen z univerzity, měl již v redakčním řízení tři knihy: monografii o J. Lockeovi, překlad jeho „Eseje o lidském chápání“, a knížku o filosofii dějin. Všechny zmíněné nakladatelské smlouvy byly samozřejmě zrušeny; u jedné z těch knih byla již hotová sazba, která byla ovšem rozmetána. Přes 20 let uváděl také do jógy, nejen v Brně; jeden čas měl nejpočetnější soubor cvičenců v tehdejší ČSSR. Po roce 1989 dostal nabídku, aby se do svazku Masarykovy univerzity vrátil. Na Karlově univerzitě pak získal doktorát věd a kromě řádné habilitace na MU byl jmenován profesorem. Několik publikací věnoval přímo Masarykovi; ta poslední (z roku 2012) má název „Masaryk a náboženství“. Na Fakultě informatiky MU učí již 20 let mj. filosofii vědy, teorii jazyka, ale i religionistiku. Naposledy se knižně rozepsal také k otázkám bibliistiky. Přes sto statí má v odborných časopisech, přes 500 příspěvků v Britských listech.

O MÝCH VZPOMÍNKÁCH NA STARÝ REŽIM, O UNITÁŘSKÉ HISTORII I 25. VÝROČÍ SAMETU, TROCHU SUBJEKTIVNĚ...

Omlouvám se předem čtenářům, že můj příspěvek bude dosti subjektivní. Jsem občas vyzýván redaktory unitářských časopisů, abych se v Unitarii více zapojil v publikační oblasti. Chybí mi, žel, časový prostor. Výjimku činím nyní, trochu na vysvětlenou a částečně z obavy, že nejen v širší společnosti, ale i v Unitarii projde bez povšimnutí jedno půlkulaté výročí, které si připomeneme v letošním roce. A to je 25 let od tzv. Sametové revoluce, což je mezník, který mne v poslední době stále vrací ke vzpomínkám na režim, jenž výrazně poznamenal životy několika generací Čechoslováků, rovněž naši Unitarii i řadu osob v mé rodině, na něž v posledku více než kdy jindy vzpomínám.

Její členové nebyli sobci ani nelidové. Jednalo se převážně o silně věřící katolíky, kteří ale byli příliš sečtělí a informovaní, aby uvěřili komunistickým slibům a iluzím. Po nástupu komunistů k moci poznamenaly životy některých mých blízkých příbuzných vyhazovy z práce, ztráta řídicích funkcí z politických příčin, konfiskace majetku, zákaz studia či obtěžování ze strany StB. Tři osoby zaplatily krutá léta 50. let životem, tři strýcové skončili v komunistických lágrech. A to nechávám stranou vzdálenější příbuzné, které stihl podobný osud a kteří by statistiku ještě rozšířili. Těžko je mít v takové situaci k vládnoucímu režimu pozitivní vztah a těžko nevlastnit „špatný kádrový původ“.

Na základní škole jsem nikdy nevstoupil ani do Jisker, ba ani do Pionýra, což byl další kádrový škraloup. Neměl jsem to z domova povoleno, ale nijak jsem se tomuto rozhodnutí nevzpěchoval. Rodinná historie mi byla dostatečným důvodem a vysvětlením, ač jsem o ní nahlas nesměl hovořit! Vždy jsem musel ve škole opakovat nařízenou formulku, že musím pomáhat doma a na pionýrské kroužky „nemám čas“. Většinu doby prožité za komunismu jsem zažíval s matkou, babičkou, prababičkou, tetou a mladším bratrem

ve starém domě. Kromě r. 1968 a prvních let normalizace však nikdo z dospělých členů rodiny nic zásadního proti režimu nepodnikal. Nebyli jsme tedy ani disidenty. Ženy doma měly strach, že v případě jejich podpisu Charty 77 či jiných významných protirežimních aktivit skončíme s bratrem v dětském domově a ony za mřížemi. A případná ztráta dětí byla tím, co je zároveň drželo zkrátka.

Svémi třídními učitelkami jsem byl různě „masírován“ za neúčast v Jiskrách a Pionýru. Bojkotovali jsme též „dobrovolné“ prvo májové a lampionové průvody k výročí Velké říjnové socialistické revoluce. To byl další minus. I když jsem patřival k nejlepším žákům ve třídě, nebylo mi to nic platné. Studia se ani u mne z politických důvodů nerýsovala jako reálná, což mě jako dítě nesmírně stresovalo. Zvažoval jsem gymnázium a pak učitelství dějepisu, ale byl jsem občas třídními učitelkami důrazně upozorňován, že se studiem jako nepionýr nemám počítat a do anket týkajících se profesní budoucnosti jsem musel vyplňovat především učební obory. Udával jsem tedy řidiče a kuchaře. Zdálo se mi, že bych s touto kvalifikací alespoň snáze přežil dvouletou vojnu... Musím však přiznat, že podnes uvařím jen čaj nebo polévku z pytlíku, ba ani neřídím a všude se dopravuji hromadnou dopravou...

Všechno zlé je k něčemu dobré a i zdánlivě špatné věci mohou přinést prospěch, tříbí charaktery a jsou pro nás i cennou duchovní zkouškou. Asi nejvíce ústrků, zlomyslnosti a šikany jsem si jako nepionýr užil od třídní učitelky na druhém stupni. Byla to angažovaná žena, která nám při výuce ochotně nutila komunistické pohlaváry, ovšem po listopadu 1989 se dokonce proměnila v „oběť režimu“, mluvila náhle jinak a obdivovala prezidenta Havla, královnu Alžbětu i papeže Wojtylu. A zatímco mne ještě rok před revolucí kárala jako černou ovci před třídou za to, že jsem ve slohové práci užil označení pán namísto soudruh, v nových poměrech se dokázala razantně opřít do všech, kdo ji omylem či provokativně dál nazývali soudružkou a ne již paní učitelkou. (Bohužel i v těchto zkušenostech vidím jednu z příčin pozdějšího úpadku společenského významu a vnímání učitelů, jejichž část zkrátka nemohla sloužit svým žákům jako mravní vzor.) Hluboce si ale vážím své třídní učitelky ze 3. ročníku Daniely Jeníčkové, od níž jsem jako od

jediné nezakusil žádnou šikanu ani opakované zostuzování před zbytkem kolektivu za své „nepionýrství“ či náboženskou angažovanost členů rodiny. Nikdy jsem jí za to nepoděkoval, a pokud můj vzpomínkový článek vyjde, bude to první příležitost ji můj dík konečně s odstupem bezmála 30 let vyjádřit. A to i veřejně. Pokud jde o mne, v době předlistopadové jsem se v dětství mimo jiné naučil zůstat sám sebou, i když to někdy znamená být černou ovčí kolektivu, být tak trochu „proti všem“ a ve výrazné menšině. Člověk se musí vnitřně obrnit a nedat se zlomit, ale když to dokáže a najde v sobě vnitřní sílu, je to výrazný plus i v řadě jiných životních situací. Také na duchovní cestě. A tak bych měl soudruhům za tuhle zkušenost vlastně poděkovat...

Nakonec nečekaně přišla Sametová revoluce a pád režimu a životy 15 milionů Čechoslováků i mé osobní se ubíraly jiným směrem. Události listopadu a prosince 1989 pro mne byly jedním z největších životních zážitků, na které nikdy nezapomenu, i přesto, že politický a socioekonomický stav dneška je v některých (ne ale všech) ohledech jiný, než jsme si tehdy naivně přáli a představovali. „Samet“ mi otevřel cestu ke studiu na střední škole a později i na pražské filosofické fakultě, kde jsem se mohl zabývat historií, k níž mne přivedly právě rodinné osudy v době totalitní.

S historií jsem se po mém studiu FF UK, které jsem skončil 14 let po Sametu, loučit nemínil, ale s Prahou ano. Odcházel jsem především kvůli bydlení. Platy mladých vědců byly miniaturní, byt v Praze se z nich pořídít nedal. Odmítl jsem několik nabídek, později i z univerzit mimo Prahu, a realisticky jsem se vrátil domů na Plzeňsko, kde máme vlastní dům. Školství jsem musel nakonec zavrhnout, nemám pro ně hlasové dispozice. Nabízel jsem se tedy doma v místně blízkých muzeích a archivech se specializací na „první republiku“ a hlavně dobu komunistické totality, která mne lákala nejvíce. A že bych se podle možností tomuto období rád věnoval i publikačně. Byl by to dlouhý příběh, na který není prostor. V některých institucích stálé místo zkrátka nebylo a podnes není, zatímco v jiných občas bylo, ne však pro mne. Byl jsem mladý a naivní a dnes bych se o místo u některých „kolegů“ ani nehlásil a předem bych si prověřil jejich předlistopadovou polickou orientaci a minulou a současnou publikační tvorbu. (Pokud někdo před lis-

topadem 1989 zmapuje dějiny konkrétního města v komunisticko-budovatelském duchu a v jejich nové a širší knižní verzi v době postkomunistické nenapíše ani jednu řádku o obětech režimu, politických věznicích či různých formách komunistické perzekuce, má to brát člověk jen jako „náhodu“ a drobné opomenutí? A je normální, aby taková osoba ještě 25 let po Sametu zastávala vlivnou institucionální pozici dokonce v rámci celých západních Čech? Kona-la se v některých lokalitách vůbec Sametová revoluce?)

Nakonec jsem profesně skončil v trochu jiném oboru, „nearchi-vařím“ ani „nemuzejničím“, nýbrž pracuji jako nakladatelský (tj. ne-píšící) redaktor. Stěhování za prací jsem si kvůli nákladným opra-vám v domě a půjčkám nemohl dovolit. Času na vlastní psaní či archivní výzkum je zoufale málo. Přesto mi 20 dní dovolené kaž-doročně z valné části „zkonzumují“ návštěvy různých republiko-vých archivů. V prvých letech po návratu domů „padlo“ kus mého volného času na studie a knihu o Alici Masarykové, ale i na unitáře a jejich plzeňský časopis. V posledních letech shromažďuji infor-mace k životu několika politických vězňů z Plaska a okolí, aby tu lidé jednou nezapomněli, že kromě „budovatelských úspěchů“ ko-munismu existovaly také oběti režimu. Troškařím, stíhám toho vel-mi málo, výsledky jsou stále v čase budoucím, ale nevzdávám se.

A nečekaně se mi před léty zrodilo ještě jedno badatelské té-ma, s nímž jsem původně příliš nepočítal a bral jsem ho jen jako zajímavost, které bych se býval byl věnoval spíše výjimečně. A to jsou dějiny čs. unitářů. Nejsem tedy sice zaměstnán v archivní sfé-ře a nemohu večer po práci (neb v pracovní době to zákon neu-možňuje) ještě privátně studovat regionální dokumenty z totalitní doby. Zato mám o některých víkendech přístup do unitářského ar-chivu v Praze či Plzni, což je věc pro badatele v jakémkoli jiném archivu v ČR zcela nereálná. A pokud mi tedy občas členové Uni-tarie vytykají, že pro unitáře „nepíšu“, musím drze přiznat, že tomu tak není (aneb když se nepochválíme sami, nikdo jiný to za nás neudělá) a dodávám, že naopak už pár let pracuji na dvou knihách o prvých unitářských kazatelkách a že za mým bádáním stojí i ně-kolik odborných článků, kde byli připomenuti unitáři, ač musím být jako historik z principu kritický a nezmiňovat jen klady našich dějin. Koho by téma zajímalo blíže, najde např. v loňském sborníku

chomutovského muzea historicky první životopis třetí choti K. F. Čapka a prvé české unitářské ženy-duchovní, Máji Čapkové, původem z Chomutova. Ta prožila část svého života také v USA a zde ostatně dožila i jeho zbytek po r. 1948, neboť stejně jako její syn Lubor nechtěla žít v nesvobodné zemi. Zemřela v roce 1966, dlouhých 23 let před pádem totalitního režimu.

A tím se opět obloukem dostávám k pádu komunismu a 25. výročí Sametové revoluce, kterou si letos připomínáme. A doufám, že když ne v širší společnosti, která se kvůli problémům dneška už příliš neohlíží zpět, tak alespoň v kruhu unitářském nezůstane toto výročí letos opomenuto. Pokud se přidřím jen unitářské půdy, nebyla to totiž pouze Mája Čapková, kdo byl mezi unitáři postižen léty komunistické nesvobody. K jejím konkrétním unitářským obětem patří rovněž lidé jako dr. Karel Hašpl, který sice původně věřil Gottwaldovým slibům, ale později byl pronásledován a šikanován StB. Byl to dále brněnský reverend Miloš Mikota a pražský unitář Jan Pichrt, kteří zaplatili dobu nesvobody letitým vězňením v komunistických kriminálech a také brutálním týráním při výsleších. Byla to i první ordinovaná duchovní v ČSR Bohdana Hašplová, která nesměla řadu let kázat a které režim zlikvidoval (žel za asistence části kolaborujících unitářů) nejvíce prosperující unitářskou obec na pražských Vinohradech. Byli to i další kazatelé, kteří ztratili státní souhlasy, jako např. dr. Eduard Tomáš či Jiří Scheufler a kteří patřili k nejrespektovanějším kazatelům pohašplovské Unitarie. A připomenout je třeba i celé obce, které byly mazanou cestou zlikvidovány kvůli zákazu propagace, tisku, ztrátě vhodných prostor či nechotě režimu tolerovat činnost malých unitářských středisek, jimž nebyl dopřán souhlas státu se zajištěním nového duchovního. Nezapomínejme na ně a věnujme jim 17.11. alespoň tichou vzpomínku!

Slušelo by se upomenout památku i jiných českých obětí komunismu (nejen unitářů), které „nacismus v rudém hávu“ zaplatili svými životy, zvláště v době tvrdých 50. let. Mohl bych jmenovat známé osobnosti a začít Miladou Horákovou, Heliodorem Píkou či Josefem Bryksem. Ale nechci opakovat jména osob, které se žáci dávno učí ve školách. Laskavý čtenář mi (možná) promine, že si dovolím zmínit někoho jiného – svého veřejně neznámého strýce,

o němž zatím nikdo nic bližšího nenapsal a který byl jednou z mnoha neznámých obětí komunismu. A i když nebyl popraven, nýbrž „pouze“ vězněn, věřím, že si to zaslouží. A že 17. listopad 2014 je vhodná příležitost k jeho připomínce! Jmenoval se Jan Heller, byl to masarykovec, český Němec a aktivní odpůrce nacistu. Byl českým zemským vlastencem, také hluboce věřícím křesťanem a tolerantním katolíkem, který odmítal selektovat lidi podle národnosti, víry či jiných dispozic a který nesouhlasil s Hitlerem nařízeným „porcováním“ českých zemí. Oženil se s mou plaskou tetou Karlou, jež se za ním v době prvé republiky odstěhovala do Českých Budějovic, kde prý Jan vlastnil jakýsi restaurant. Za války v restaurantu hostil gestapáky, zpovídal je a získával cenné informace pro odboj. S Karlou zachránil řadu životů našich odbojářů, které varoval těsně před zatčením a ti se mohli ještě pokusit o útek či se někde ukrýt. Po osvobození jako respektovaný antinacista nemusel do odsunu. Měl celou sbírku dopisů, v nichž mu po válce zachránění lidé děkovali za pomoc při záchraně života a přikládali fota svých blízkých. Hrál náročnou dvojí hru, kterou mohl snadno zaplatit životem a jeho žena též. Ale měl štěstí. Gestapáci Jana nikdy „neprokoukli“. Zato jejich následovníci ano. Nakonec to byli komunisté, kteří jej pod vykonstruovanou záminkou na léta zavřeli do svého lágru a kteří nepřímo způsobili smrt Janovy ženy i s malým dítětem. Jako první zemřelo dítě. V mrazivém kumbálu, kam byla vystěhována i Karla, děcko prostydl a dostalo těžký zápal plic, na který se kdysi bohužel umíralo častěji než dnes... Janův majetek si присvojil komunistický funkcionář. O nic jiného zřejmě nešlo. Když se Jan po létech vrátil z vězení, neměl nic – ženu, děti, vlastní střechu nad hlavou, své národní soukmenovce, ba ani úctu a vážnost okolí, na rozdíl od spolubojovníků z odboje, kteří vlastnili „rudou knížku“. Jediné, co mu zbývalo, bylo čisté svědomí... Takže vlastně nebyl tak chudý, jak by se možná zdálo...

Nevím, kolik bývalých kariérních komunistů, kteří v listopadu 1989 pro pád totality neučinili vůbec nic, se bude letošního 17.11. promenovat na veřejných prostranstvích a účelově upomínat ideály „Listopadu“. Ale doufám, že jich i navzdory podivnému chaosu v naší současné politice nebude většina, a že ti, jejichž minulost je nechvalně známa, budou alespoň znalejšími pamětníky odměnění

pískotem, podobně jako tomu bylo před 25 léty na mnoha náměstích našich měst, kde se sešly tisíce lidí toužících po pravdě, svobodě a demokracii.

A pokud se někdo domnívá, že upomínat oběti komunismu a dobu nesvobody, mohou dnes již jen „zastydlí antikomunisté“, já tyto názory nesdílím. Ale také netvrdím, že žijeme v té nejdokonalější době. Ještě mnohem víc než všude omílaná korupce (jež se stala marketingovou frází všech politických stran) mi vadí zhoršování sociální situace mnoha skupin obyvatel a vidím to jako jeden z největších úkolů do budoucna pro naše vrcholové politiky. Společnost založená na křesťanských či alespoň humanistických základech nemůže být lhostejná k chudobou ohroženým obyvatelům a nesmí se chovat v duchu sociálního darwinismu, kde vítězí pouze silnější, dravější, také zdravější či dokonce ti nemorálnější jedinci. Zda bude výsledkem budoucího a postupného přerodu dnešního stavu kultivovanější kapitalismus či zcela jiný systém, je mi lhostejné, pokud bude ve finále stát větší humanita. Jako historik vím, že se dějiny neustále proměňují a že žádný systém, ani tzv. komunismus, ba ani kapitalismus tu nejsou od začátku věků a jednou provždy. Jen bych byl rád, kdyby výsledkem vývoje naší společnosti už nikdy nebyl režim založený na povinně vnucovaném světonázoru, nesvobodě slova, vraždění či věznění oponentů. A i když ani naše mainstreamová média nejsou dokonalá, jsou občas poplatná svým vlastníkům, jednostranná a leccos nám zamílčí, budme rádi, že nám zbývá ještě necenzurovaný internet, kde je prostor i pro nekonvenční a minoritní názory. A nejen ty unitářské. Ostatně může nás těšit fakt, že vynálezcem slavných www stránek nebyl nikdo jiný, nežli americký unitář-univerzalista, profesor Tim Berners-Lee...

DUCH MÍSTA, A SPRÁVNÁ TRAMVAJ **(...neznámým návštěvníkům, a geniu loci!...)**

Sedím v kostelní lavici, polední slunce se proplétá svými paprsky mezi sloupy, osmnáct sloupů podpírá gotickou trojlodní klenbu, otevřenými dveřmi proudí letní vzduch (po kouři kuřáků cigaret z ulice a z náměstí ani památky!...), a mně se zachce tolik – spát! Vtom však přicházejí návštěvníci, a ptají se, co je tady, v našem kostele nejcennější!... Ne nejtýpčtější, ale také ne příliš ojedinělá otázka! Rozhlédnu se, očima spočinu na dřevěném těle gotického Ježíše na levé, severní stěně... Ale vždyť ti příchozí se neptají na nejvýznamnější památku nebo vyzdobeninu, chtějí vědět, co je tady nejcennější! ... Není to sice z mé hlavy, nicméně se s něčím takovým ztotožňuji! ... „Nejcennější tady je!“ ... Udělám zámlku, abych zvýšil dramatickosti odpovědi. „Co myslíte?!“, přeptám se. Krčí rameny a rozhlížejí se kolem... „Není slyšet, není vidět, není cítit, není hmatný, a přece je znát!“, napovídám. Znovu rozpačité rozhlížení se. „Tak už nás nenapínejte, vy jste zdejší pan farář?“... „Ale kdeže!“, usměju se. „A abyste věděli, nejcennější je tady přece Duch boží!“ ... Jeden z trojice návštěvníků se trochu (škrobeně) zaškaredí. „Já jsem ateista!“ ... „Tak tedy genius loci! To už se vám líbí víc?!“, upravuji vyslovenou myšlenku...

„Duch boží zní líp!“, slyším, jak špitá jedna z žen. „Ale my už musíme, jede nám tramvaj!“ (...Ano, tramvaj, řekne, nikoliv vlak nebo autobus!)

Odcházejí, ohlížejí se a zamávají mně na pozdrav. Tak jo!
Snad jim ta jejich správná tramvaj neujede!

s. 7-8

SVATOJAKUBSKÉ MINIATURY, 2014

Pavel Havlíček Poutník

HELEĎTE SE! **(... dvěma moderním mladíkům...)**

Venku se zatáhlo! Dovnitř vcházejí dva mladíci. Hubení, kostnatí, s extrasupervagantními účesy! Pozdravím a ptám se: „Mluvíte česky?“ A že prý jasně, proč by ne, jsou místní, jenže tady venitř ještě nikdy nebyli!... „Hříšníci! Není to ostuda?!“, zalaškuju s nimi.

Navzdory svému vzezření a piercingu v uších a na rtech, jsou vstřícní, kontaktní, a v jejich očích je světlo člověčenství.

Vykládám. Poslouchají celkem se zaujetím. Zastavíme se u jednoho náhrobku, a já navrhuji mládencům malou zajímavůstku – prověření jejich hříšnosti (anebo bezhříšnosti!). Tak a tak, ať udělají to a tohle (nechtějte na mně detaily a konkrétní!) a hned se uvidí, jak se věci mají! ... Oba jsou pro! Drobnější, hovornější mladík se připraví, zvedne levou paži – a náhle uklouzne a rozplácne se jak široký tak dlouhý na dlaždicích za hlavním oltářem! Zvedá se celý udivený, a že prý má hrozně klouzavé boty! Jen kousiček odtud stojí červenobílý Kristus ve všeobjímajícím rozpažení a s nabídnutým srdcem. Tak! Říkám si, a koukám na mladíka... „Vidíš, padl jsi rovnou před Ježíšem málem na tvář! Kdo ví, třeba za své hříchy! A víš, že ti skoro závidím?! Tohle to každý jen tak nesvede! I když ve skutečnosti mělo jít o něco jiného než o tvé uklouznutí!“ ... Mladíci odcházejí, a ten na zem (před chvílí) padlý, si oprašuje natuknutá kolena. Takže zdař Bůh, mládeži! Provázím je k východu, a vůbec nevdává, že tihle nejsou horníci ani omylem (protože horníci se, což jistě budete vědět, právě takhle zdraví!).

Je mi hezky. Že by těm klukům ne?!?... Vždyť se přece všemu (tak hezky!) zasmáli! ...

s. 9-10

PROGRAM NA MĚSÍC LITOPAD 2014

Shromáždění se konají na ul. Staňkova 18a, Brno, budova OSC a.s.,
3. patro. Doprava: tramvaj číslo 1 a 6 - zastávka Hrnčířská

Středy 17 – 19 hod.:

- 5.11.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **SLUNEČNICE - ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ,
MEDITACE**
12.11.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **SLUNEČNICE - ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ,
MEDITACE**
19.11.: Ivo Koukol: **SVĚTLO DOMOVA – ÚSPORA ENERGIE**
26.11.: Ing. Pavel Sedlák: **POČÍTAČOVÁ PORADNA**

Pátky 17 – 19 hod.:

- 7.11.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **PRÁH ŽIVOTA – VELKÁ NEZNÁMÁ**
14.11.: Prof. Miroslava Paulíčková: **FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VÝVOJ ČLOVĚKA**
21.11.: Ing. Václav Pivoňka: **CO VÍME O VĚKU VODNÁŘE?**
28.11.: **SHROMÁŽDĚNÍ KE DNI DÍKŮVZDÁNÍ A OHLÉDNUTÍ ZA
„LISTOPADEM 98“**

Čtvrtek 18,30 hod.:

- 13.11.: Setkání skupiny **ALLAN KARDEC:** (přednes česky)
téma: **ÚVOD DO STUDIA VNITŘNÍHO OSVÍCENÍ**

Děkujeme všem dárcům za finanční příspěvky na našich akcích.

Obec unitářů v Brně vydává měsíčník „Poutník“ obsahující původní články členů a přátel Unitárie, články z historie unitářství, poezii, aktuality i zábavu.

E-mailová adresa: unitaria.brno@seznam.cz. Viz též www.unitaria.cz.

Pokud si přejete tento program nebo časopis „Poutník“ dostávat e-mailem, sdělte vaši e-mailovou adresu v kanceláři Obce unitářů v Brně.

Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, Mgr. Daniel Novotný,
Ing. Marie Vohlídalová, Ing. Ivan Sommer, Ing. Pavel Sedlák
Za obsah článku nese odpovědnost jeho autor.

MK ČR E 16083